

РОБОТА З НАУКОВО-ТЕХНІЧНИМ ТЕКСТОМ НА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ

Думанська Л.Б. (Одеська державна академія будівництва та архітектури, м. Одеса, Україна)

Викладання навчальної дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням» потребує оновлення методичної бази. Одним із продуктивних підходів, на нашу думку, є застосування когнітивної методики. Когнітивна методика як одна із провідних сучасних концепцій навчання мови передбачає всебічну роботу з текстом, що відповідає критеріям змістовності, наповненості дидактично значущими мовними одиницями, інформативної довершеності.

Обов'язковою умовою використання науково-технічного тексту в навчально-виховному процесі є його креативний потенціал, тобто здатність бути об'єктом дослідження і трансформації відповідно до певних комунікативних ситуацій.

Наявність у фаховому тексті великої кількості термінів, професіоналізмів, номенклатурних знаків, що є назвами специфічних реалій або понять різних галузей науки, техніки, мистецтва, становлять значні труднощі для студентів. Як показує практичний досвід, перш, ніж розпочинати роботу з фаховим текстом, необхідно розглянути особливості, що стосуються термінів певної галузі, визначити методи та засоби, за допомогою яких опрацювання фахової лексики буде найефективнішим. Так, наприклад, українська архітектурна термінологія характеризується полісемантичністю слів, варіантністю, наявністю омонімії, синонімії тощо.

Викладач повинен спланувати, організувати роботу як в аудиторії, так і в позааудиторний час, надавши студентам чіткі, доступні методичні поради та систему завдань, які б надавали можливості здійснювати навчальну, тренувальну, контролюючу, діагностичну, коригувальну та дослідну діяльність.

Перед опрацюванням науково-технічного тексту студентам необхідно запропонувати виконати лексичні вправи для активізації словникового запасу. Завдання можуть мати диференційований характер: для студентів з високим рівнем знань з української мови – творчі, з середнім – пізнавальні, з низьким – репродуктивні.

Оскільки у науково-технічних текстах зустрічається багато термінів іншомовного походження, студентам можна запропонувати повторити не тільки правила використання запозичень у текстах, а й повторити правопис іншомовних слів за допомогою таких вправ:

1. Запишіть десять іншомовних слів, пов'язаних із вашою майбутньою спеціальністю.

2. Назвіть українські відповідники до поданих іншомовних слів, що часто зустрічаються у науковому тексті.

3. Прочитайте текст. Випишіть ознаки іншомовних слів, згадайте правила їх правопису.

4. Визначте, яким чином іншомовне слово було засвоєне українською мовою (шляхом повної асиміляції, часткової асиміляції, калькуванням тощо).

5. За тлумачним словником з'ясуйте семантику термінів «пуризм», «інтернаціоналізм», «мовна інтерференція».

Також доцільно запропонувати студентам виконати переклад тексту з словником, добираючи потрібні відповідники; зробити словотвірний аналіз слів; спробувати пояснити семантику термінів, а потім перевірити правильність за тлумачним словником; замінити пояснення в реченні відповідним терміном; розв'язати тест, обравши з кількох варіантів відповіді один правильний і обґрунтувавши свій вибір; дібрати до фразеологізмів синонімічні їм вирази; пояснити скорочення та аббревіатури тощо.

Обов'язковим, на нашу думку, є пояснення студентам, за яким алгоритмом проводити самостійне опрацювання наукових джерел, представлених різним жанрами, зокрема наукових доповідей, підручників, монографій, посібників, статей, анотацій тощо; як організувати навчальну мисленнєво-мовленнєву діяльність, пов'язану з мовною компресією та узагальненням інформаційного змісту наукового тексту (складання номінативного, тезового та питального планів, тез, конспекту, анотації, реферату, рецензії) та написання наукової доповіді, виступу, статті.

Таким чином, систематична та цілеспрямована організація роботи студентів з науково-технічним текстом дозволить індивідуалізувати процес навчання, забезпечити ефективне засвоєння термінології фаху, поглибити знання не тільки з української мови, а й спеціальності; сприятиме формуванню та збагаченню фонду розумових прийомів та операцій як інтелектуальних умінь.